

Handleiding leerkrachten

Sociale media & Digitaal pesten

Preventieproject
voor leerlingen groepen 7/8
Brede School Tilburg

Colofon

10 april 2014

Hanneke Duijkers, medewerker gezondheidsvoorlichting en opvoeding, GGD Hart voor Brabant
Miriam van den Beemt, mediacoach, Bibliotheek Midden-Brabant

Foto voorpagina: Social Media Logo - Flickr - CC Mindy Mc Adams

Inhoudsopgave

Inleiding	5
Doelgroep	6
Algemene preventieve doelstelling	6
Doelstellingen.....	6
Opdrachten in werkboek, Antwoorden, toelichting en achtergrondinformatie	7
Opdracht 1 - Wat zijn sociale media? – antwoorden	9
Opdracht 2 - Sociale media: leuk en interessant – antwoorden	10
Opdracht 3 - Nadelen/ risico's sociale media	11
Opdracht 4 - Hoe vaak ben jij online? (thuisopdracht)	14
Opdracht 5 - Plagen en pesten	17
Opdracht 6 - Digitaal pesten	18
Opdracht 7 - Rollen bij pesten – klassikaal	19
Opdracht 8: Wat te doen bij (digitaal) pesten?	20
Opdracht 9: Nadenken over jezelf	21
Achtergrondinformatie	23

Inleiding

Deze handleiding voor de lessen sociale media en digitaal pesten geeft een toelichting op de lessen in het werkboek voor de leerlingen, en tips over waar meer informatie te vinden is over kind en sociale media en lesmaterialen van andere organisaties. Kies zelf welke van de opdrachten u geeft aan de leerlingen. Het thema 'sociale media' is onderdeel van het preventieproject van Brede School Tilburg voor de groepen 7/8. Lessen sociale media kunnen onderdeel zijn van een doelstelling van de school om leerlingen meer 'mediawijs' te maken. Mediawijsheid is de verzameling competenties die je nodig hebt om actief en bewust deel te kunnen nemen aan de mediasamenleving. (mediawijzer.net). Voor kinderen is het belangrijk om al vanaf jonge leeftijd om te leren gaan met de verschillende media en zich bewust te worden van hun acties. Zij groeien op in een wereld waarin Wifi even vanzelfsprekend is als de lucht die je inademt en het water dat uit de kraan komt.

Veel volwassenen denken dat kinderen, doordat zij snel knoppenvaardig zijn, ook kritisch zijn op wat zij op internet doen. Dat is vaak niet het geval. School is de plek bij uitstek waar kinderen kunnen leren omgaan met media. Het onderwijs heeft dan ook de opdracht gekregen om aandacht te besteden aan mediawijsheid. In het onderwijs ligt in het kader van mediawijsheid de nadruk voornamelijk op 4 onderwerpen: sociale netwerken, gebruik van nieuwe devices (tablets, smartphones), informatievaardigheden en mediawijsheid als onderdeel van het beleid. (mediawijsheid.nl) In deze lesbrief ligt de nadruk op het veilig en respectvol omgaan met sociale media.

Doelgroep

De lesbrief sociale media is bestemd voor de leerlingen van de bovenbouw van het basisonderwijs en de leerkrachten van deze leerlingen.

Algemene preventieve doelstelling

Door kinderen meer kennis, bewustzijn en vaardigheden te leren voor veilig gebruik sociale media voorkomen dat zij hiermee ongewenste ervaringen krijgen of voorkomen dat zij zorgen voor ongewenste ervaringen bij anderen.

Doelstellingen

Kennisniveau: de leerling

- Kennisvergroting over het gebruik van sociale media.
- Kennis over de voor en nadelen van sociale media.
- Weet hoe om te gaan met negatieve gevolgen van sociale media.

Kennisniveau: de leerkracht

- Kennisvergroting over het gebruik van sociale media.
- Kennis over de voor en nadelen van het internet en van sociale media.
- Weet hoe om te gaan met negatieve gevolgen van sociale media voor leerlingen.

Houdingsniveau: de leerling

- De leerlingen hebben een verantwoordelijke houding ten aanzien van het gebruik van sociale media en internetgebruik.

Vaardigheidsniveau: de leerling

- Kan op een veilige en verantwoorde manier omgaan met internet en sociale media.

Opdrachten in werkboek

**Antwoorden, toelichting en
achtergrondinformatie**

Opdracht 1 - Wat zijn sociale media? - antwoorden

1a: Wat is internet?

Het internet is de benaming voor een zeer groot, de hele aarde omspannend openbaar netwerk van computernetwerken. Het World Wide Web (www) is de verzameling documenten en toepassingen (websites bijvoorbeeld) die wereldwijd volgens dit systeem over het internet worden aangeboden (Bron: Wikipedia).

1b: Met welke apparaten kun je contact maken met internet?

Personal computer (PC), tablet, (zoals iPad), smartphone, laptop, iPod, gameconsoles als Wii/Xbox/Nintendo, smartwatch en in de toekomst: Google Glass?

1c: Welke activiteiten doen kinderen met internet?

Of met andere woorden: welke sociale media gebruiken ze?

Activiteiten zijn: spelletjes/huiswerk/sociale media/skypen met opa/oma etc.

Bekende voorbeelden van sociale media zijn: Facebook, YouTube, Snapchat, Instagram en Twitter, maar ook bijvoorbeeld Wikipedia en Whatsapp.

1d: Wat zijn sociale media? Wat is het verschil met andere media?

Sociale media is een verzamelnaam voor alle internettoepassingen waarmee het mogelijk is voor mensen om informatie met elkaar te delen op een gebruiksvriendelijke en vaak leuke wijze. Het betreft niet alleen informatie in de vorm van tekst (nieuws, artikelen). Ook geluid (podcasts, muziek) en beeld (fotografie, video) worden gedeeld via sociale media.

Bij sociale media draait het vooral om de rol van de bezoeker. Het contact met andere gebruikers staat centraal. De gebruikers zorgen voor de inhoud. Bijvoorbeeld: op YouTube uploaden gebruikers de video's en bij Wikipedia kan iedereen zelf artikelen maken en bewerken. Dit wordt 'User Generated Content' genoemd. Daarnaast kunnen gebruikers ook bijdragen aan de rangschikking van de inhoud. Zo worden berichten met veel likes en comments op Facebook vaker getoond

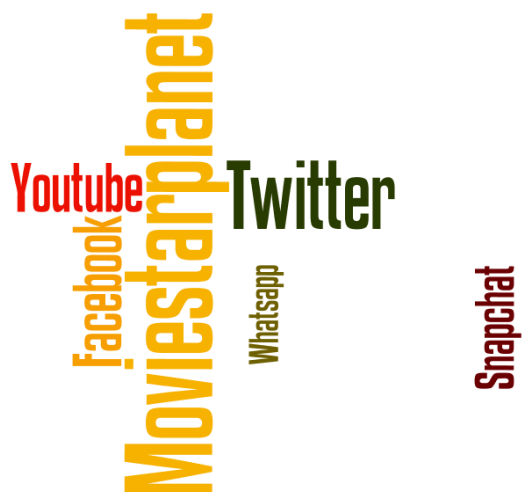
(Uit: <http://www.socialembassy.nl/de-facebook-battle-nieuwsgierigheid-vs-edgerank>).

1e. Maak met de klas een Wordl

Een Wordl is een woordenwolk van alle sociale media die jullie samen gebruiken.

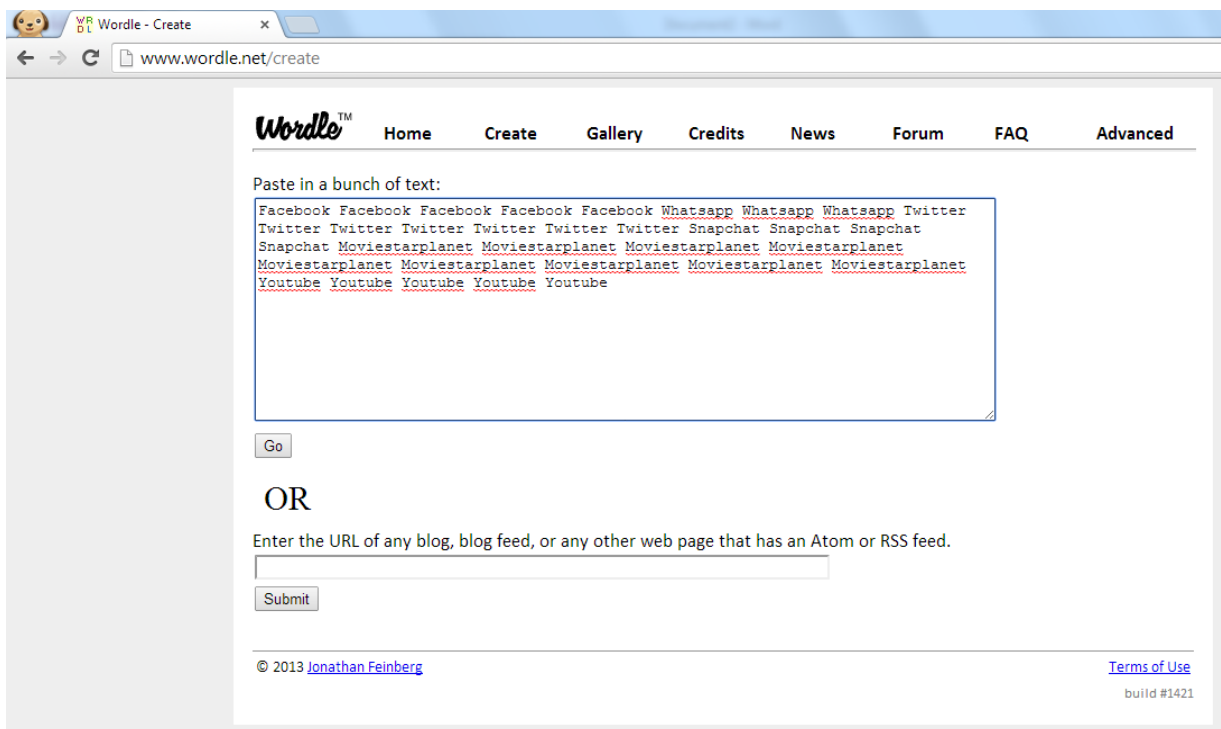
Toelichting

Inventariseer welke sociale media de kinderen gebruiken. Gebruik hiervoor het digibord. Als bijvoorbeeld 10 kinderen een Facebookaccount hebben, noteer je 10 keer het woord 'Facebook'.

- Ga naar www.wordle.net.
- Klik op 'Create your own'.
- Plak het document met alle sociale media in het witte veld en druk op "Go!".

Zo maak je een woordenwolk waarbij goed zichtbaar is welke platform in de klas het meest gebruikt worden (de grootste woorden). Ook is in een blik zichtbaar welke verschillende sociale media de leerlingen samen allemaal gebruiken.

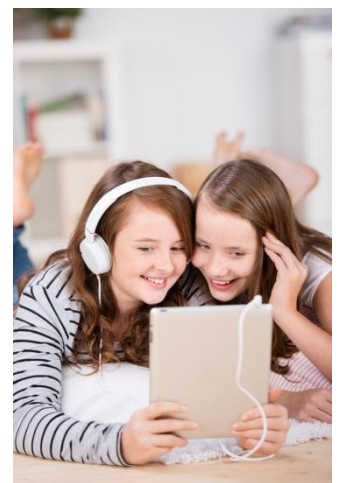

Opdracht 2 - Sociale media: leuk en interessant - antwoorden

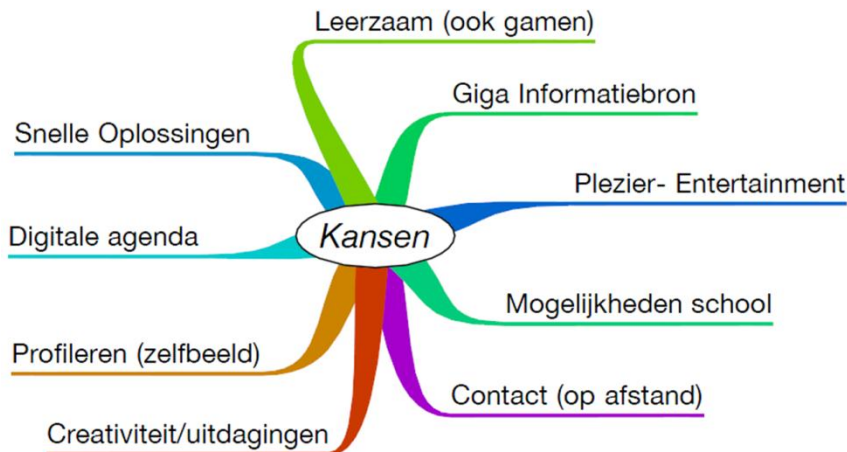
2a. Wat is er zo leuk en interessant aan sociale media? (klassikaal bespreken)

Voordelen van internetgebruik:

- Ontspannen
- Ervaringen en emoties uiten
- Spelen met identiteit
- Leren (o.a. lezen en schrijven)
- Contact maken (o.a. vrienden)
- Spelen
- Tijd doorbrengen
- Informatie zoeken

Gedrag is vaak ongeremder en vrijer op internet. Kinderen durven meer. Onderstaand schema geeft ook de positieve kenmerken van gebruik sociale media.

2b. Schrijf hieronder de sociale media activiteiten die jij zelf doet. Beschrijf per activiteit waarom jij dit zo leuk en interessant vind om te doen.

Laat leerlingen deze opdracht voor zichzelf maken.

Opdracht 3 - Nadelen/risico's sociale media

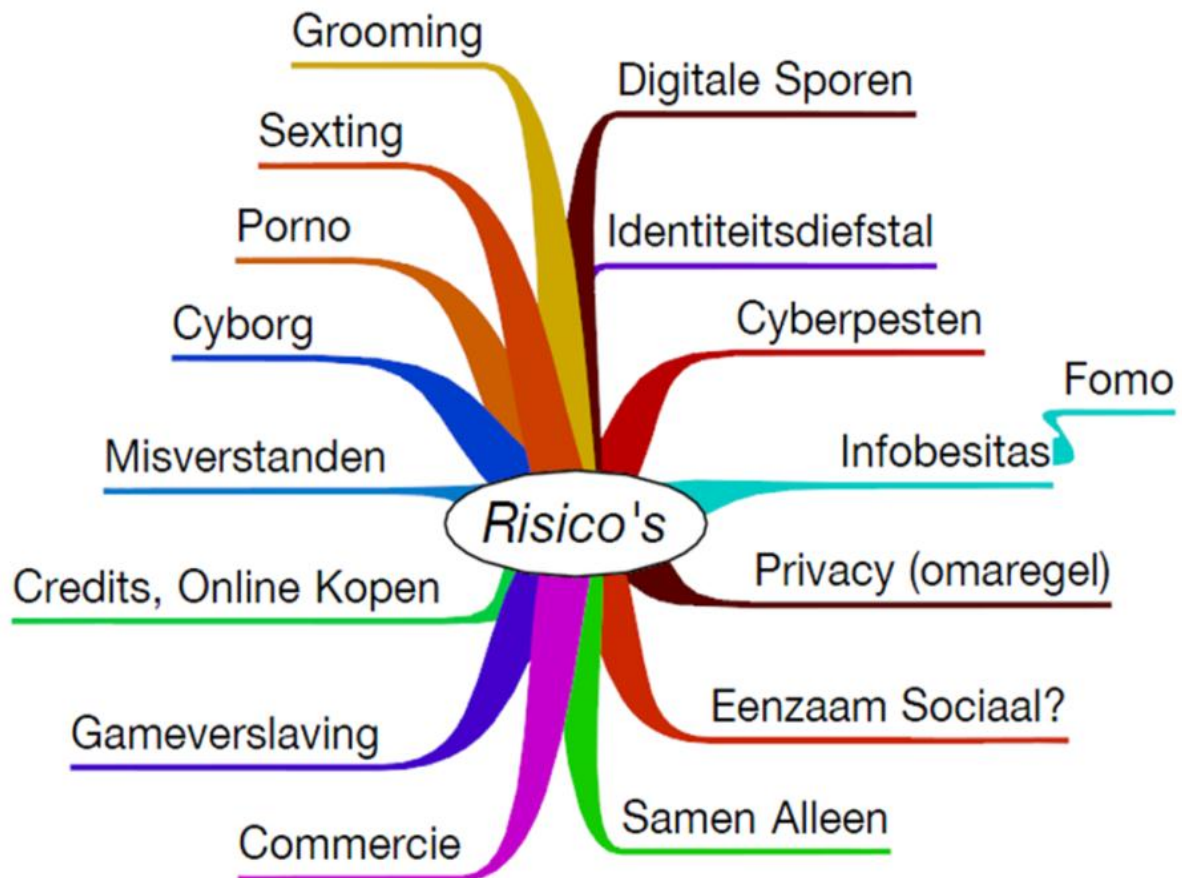
3a. Wat zijn de nadelen/ risico's van gebruik van sociale media? (klassikaal bespreken)

- Betrouwbaarheid van bronnen ('Foute' informatie)
- Privacy schending (filmpjes zonder toestemming, vreemde mensen zien jou via webcam)
- Verslaving
- Virussen en spam
- Ongepaste beelden
- Digitaal pesten (informatie wordt tegen jou gebruikt, ongewenste contacten en verzoeken)
- Ongevraagde reclame
- Producten kopen die je niet wilt (betaalde games, bijv. in-app aankopen)

Voorbeelden

Digitaal pesten gebeurt vaak met een gestolen of verzonnen identiteit, iemand zet bijvoorbeeld uit jouw naam van alles op Facebook.

Het volgende schema geeft ook de negatieve aspecten van gebruik sociale media weer.

Opdracht 3a. - Klassikaal bespreken met de leerlingen

- Hoe ga je om met je persoonlijke gegevens?
- Hoe bescherm je je privacy?
- En hoe snel kunnen anderen die misbruiken?
- OMA regel: als je oma dit mag zien dan mag het op internet.

Of de regel: alleen foto's en informatie van jezelf zichtbaar maken voor de mensen waar je thuis ook de voordeur voor zou opendoen en die je zou binnenlaten als zij dat willen.

Digitale sporen: ben je ervan bewust dat je altijd digitale sporen achterlaat. Google je eigen naam maar eens. Ook anderen kunnen digitale sporen achterlaten door bijv. Familiefoto te plaatsen waar jij opstaat, gevraagd of ongevraagd.

Tot slot, waar opvoeders en scholen bezorgd over zijn

- 'Asociaal' gebruik: meer met sociaal medium bezig zijn dan met de mensen waar ze fysiek bij zijn
- Schrijven in niet-correct Nederlands

3b. Schrijf hieronder (nog een keer) de sociale media activiteiten die jij zelf doet, en beschrijf per activiteit wat jij denkt dat negatieve gevolgen kunnen zijn per activiteit.

Laat leerlingen deze opdracht voor zichzelf maken.

3c. Het advies is nooit persoonlijke gegevens op internet te zetten. Wat zijn persoonlijke gegevens? Antwoord:

- je eigen naam
- de namen van familieleden, vrienden, etc.
- je eigen sekse
- telefoonnummers (vast en mobiel)
- huisadres
- de naam van de school
- je e-mail adres
- het soort werk dat de ouders doen
- creditcard-info
- foto's
- wachtwoorden

Bron: GGD internetopvoeding

Slotconclusie na deze opdracht over voordelen en nadelen

De ontremming en mogelijkheden tot experimenteren kunnen zowel negatief als positief zijn.

Achtergrondinformatie bij opdracht 3

Uitleg verschillende strafbare feiten en (nieuwe) begrippen gerelateerd aan gebruik sociale media.

- **Smaad** = een vorm van belediging, het opzettelijk iemands eer of goede naam aanranden door tenlastelegging van een bepaald feit, met het doel om daaraan ruchtbaarheid te geven. Kortom: als iemand opzettelijk 'slechte' dingen zegt over een ander, met als doel dat anderen dit ter ore komt en deze persoon in een slecht daglicht wordt gesteld (<http://www.wetrecht.nl>).
- **Laster** = Iemand pleegt smaad terwijl hij weet dat het ten laste gelegde feit in strijd met de waarheid is. Dit ten laste gelegde feit hoeft niet per se strafbaar te zijn, het kan ook iets anders zijn dat het slachtoffer in een slecht daglicht stelt. Gemakkelijker gezegd: iemand kan worden gestraft voor laster wanneer hij iemands goede naam beschadigt doordat hij die persoon ergens van beschuldigt, terwijl hij weet dat dit niet waar is.
- **(Eenvoudige) belediging** = elke opzettelijke belediging die geen smaad is. Eenvoudige belediging kan ook gebeuren door middel van geschriften of afbeeldingen. Belediging wordt overigens niet altijd vervolgd: daarvoor moet degene die wordt beledigd meestal eerst aangifte doen. Belediging is een zogenaamd 'klachtdelict'. Vaak zal belediging daardoor niet worden bestraft (<http://www.wetrecht.nl>).
- **Bedreiging** = als iemand dingen zegt, waar een ander bang van wordt en zich er onveilig door voelt (www.meldknop.nl). Sommige soorten bedreiging zijn wél strafbaar en sommige soorten niet. Strafbaar is in elk geval bedreiging gecombineerd met: a) geweld plegen tegen personen of goederen; b) verkrachting of aanranding; c) moord/doodslag; d) gijzeling; e) zware mishandeling; en f) brandstichting. Veel andere soorten bedreigingen zijn niet strafbaar, zoals: bedreiging met diefstal, bedreiging met stalking, en bedreiging met vernieling (<http://www.wetrecht.nl>).
- **Happy slapping** = ("vrolijk meppen") is een eufemisme voor het verschijnsel dat een willekeurige persoon door een groepje, meestal jongeren, in elkaar wordt geslagen hetgeen op een videocamera, meestal een mobiele telefooncamera, wordt vastgelegd. De beelden worden veelal op het internet geplaatst, waarbij de filmers pronken met wie het beste iemand heeft gemolesteerd.

- **Schending privacy** = Personen/ organisaties mogen niet zonder toestemming van betrokkene zijn/ haar persoonlijke gegevens, foto's of filmpjes gebruiken.
- **Identiteitsdiefstal** = iemand anders steelt je account of je bent zelf slordig geweest of hebt je eigen persoonlijke gegevens of inlogcodes gedeeld met anderen die deze verder gebruiken en handelingen op internet verrichten namens jou terwijl jij dit niet weet.
- **Identiteitsfraude** = . Gaat nog een stap verder, na identiteitsdiefstal de identiteit van een ander ook daadwerkelijk gebruiken om bijv. te reizen/producten aan te schaffen / een baan te krijgen met als doel strafbare feiten te plegen (<https://www.overheid.nl/identiteitsfraude/identiteitsfraude-herkennen>).
- **Grooming** = pedoseksueel die contact zoekt met kinderen met als doel seksueel contact te krijgen.
- **Sexting** = verspreiden (deels) seksueel getinte foto's of berichten via mobiele media (sms of mms, whatsapp e.a.)
- **Infobesitas** = niet overweg kunnen met overload aan informatie en geen rust meer krijgen.
- **FOMO** = fear of missing out, bang zijn buiten de groep te vallen als je niet actief sociale media gebruikt net zoals anderen uit jouw groep,
- **Hacking** = zonder toestemming inbreken in beveiligde computersysteem en/of daar bestanden vernielen of beschadigen.
- **Flaming** = het plaatsen van berichten die aanvallend of beledigend zijn op het internet (bijvoorbeeld een discussieforum). Dit kan met opzet worden gedaan, maar ook zonder er goed bij na te denken.

Achtergrondinformatie, meer lezen over risico's van internetgebruik?

- Brochure Slimmer Zoeken van De Bibliotheek op School
- Brochure Digitaal Pesten van Mijn Kind Online
- www.ppsi.nl
- www.mijnkindonline.nl
- www.pestweb.nl
- www.weetwatjetypt.nl
- www.stichtingveiligonderwijs.nl
- www.helpwanted.nl
- www.kindertelefoon.nl
- www.meldknop.nl

Opdracht 4 - Hoe vaak ben jij online? (thuisopdracht)

Houd de komende 2 dagen bij hoe vaak jij met welk apparaat actief bezig bent met sociale media. (Schema, zie bijlage 1).

Nabespreking in de klas:

- Aan leerlingen vragen wat zij doen (klassikaal)
 - Hoeveel minuten per dag?
 - Hoeveel minuten in één keer achter elkaar?
 - Zijn er thuis afspraken over hoe lang je sociale media mag gebruiken?
- Aan leerlingen vragen wat zij denken hierover:

Wanneer wordt gebruik sociale media ongezond voor je lichaam en/ of geest?

Welke klachten kun je krijgen door veelvuldig gebruik sociale media/ achter een beeldscherm zitten?

Antwoord: ongezond voor lichaam:

- Als je te weinig beweegt
- Als je teveel snoept tijdens gebruik sociale media
- Als je hand-, arm-, schouder, nek- en/ of rugklachten krijgt
- Als je overgewicht krijgt

Antwoord: ongezond voor geest:

- Als je je vrienden meer online ziet dan in werkelijkheid
- Als je weinig/ geen vrienden hebt en alleen online 'vreemde' vrienden
- Als je te lang achter beeldscherm zit
- Te weinig slapen
- Slecht slapen
- Als je blijft nadenken over internetactiviteit ook als je het niet gebruikt

Hoeveel minuten moet jij per dag per week bewegen om gezond te blijven?

- Alle jongeren van 4 tot en met 18 jaar moeten dagelijks een uur (matig intensief) sporten en bewegen; waarvan:
- minimaal twee maal in de week gericht op verbetering lichamelijke fitheid.

(Uit: www.nisb.nl/documenten/beweegnorm2004.pdf)

De beweegnorm

De naam '30minutenbewegen' is gebaseerd op de Nederlandse Norm Gezond Bewegen (NNGB), de internationale norm voor gezond bewegen. Er zijn twee gangbare normen voor de gewenste hoeveelheid beweging:

- ten eerste de Nederlandse Norm Gezond Bewegen die de gewenste hoeveelheid lichaamsbeweging normeert vanuit een gezondheidskundig oogpunt;
- ten tweede de Fitnorm die de gewenste hoeveelheid lichaamsbeweging normeert die nodig is voor een goede conditie van het hartvaatstelsel. Personen voldoen aan de zogenaamde Combinorm indien zij minimaal één van de genoemde normen halen.

Nederlandse Norm Gezond Bewegen

Om een goede gezondheid te behouden is het gewenst tenminste vijf dagen per week 30 minuten matig intensieve lichaamsbeweging te hebben. Voor kinderen, jongeren en mensen met overgewicht is het gewenste aantal minuten per dag tenminste 60.

Of aan de norm wordt voldaan hangt af van de duur (totaal 30 of 60 minuten in blokjes van minimaal tien minuten), de frequentie (minimaal vijf dagen per week) en de intensiteit (iets hogere hartslag en ademhaling, dus stevig doorwandelen, iets harder op de pedalen trappen, eens flink achter de hond aanrennen).

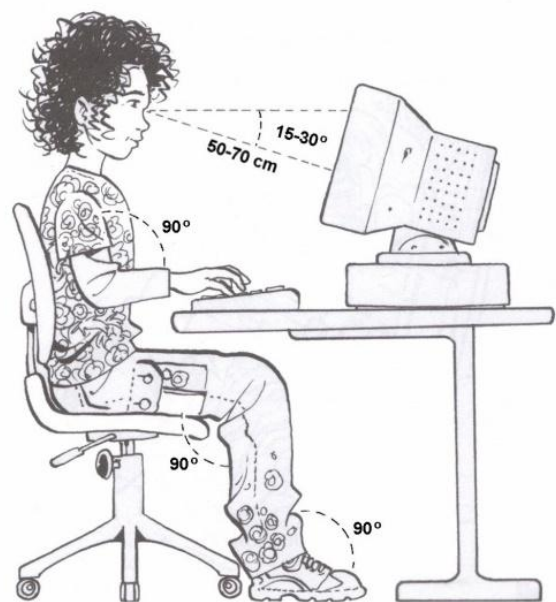
Drie groepen worden onderscheiden: inactieven halen geen enkele dag per week 30 minuten matig intensieve beweging; normactieven zijn vijf dagen of vaker actief per week en de groep daartussen wordt gevormd door de mensen die onvoldoende actief zijn, de semi-actieven.

Fitnorm

Om een goede conditie van het hartvaatstelsel te bewerkstelligen is drie maal per week tenminste 20 minuten intensieve lichaamsbeweging nodig (door bijvoorbeeld te sporten). Onderscheid wordt gemaakt tussen niet-fit (niet of enkele keren per jaar zwaar inspannend actief), semi-fit (wel regelmatig zwaar inspannend actief, maar minder dan drie maal per week) en normfit (3 of meer keren per week tenminste 20 minuten intensieve lichamelijke activiteiten). (Uit: <http://www.30minutenbewegen.nl/home-ik-voer-campagne/over-de-campagne/de-beweegnorm.html>).

Gezonde zithouding aan de computer

- Als je niet goed zit voor de computer kun je klachten krijgen: rugpijn, spierpijn of last van de nek. Hieronder staat hoe je het beste kunt zitten.
- Zorg voor een goede stoel hoogte. De onderarmen moeten zich ongeveer op werkhogte bevinden. Als ze lager zitten ga je (onbewust) met opgetrokken schouders werken. Het gevolg: schouder- en nekklachten. Als je te hoog zit, ga je met een kromme rug voorover leunen op je ellebogen. Stel doe hoogte van de zitting zo in dat de ellebogen zich, bij ontspannen schouders, ter hoogte van je bureaublad bevinden.
- Voorkom een muisarm (RSI).

Correcte zithouding achter de computer

- Gezien de toename van het beeldschermwerk - en het werken met een muis - is de verwachting dat het aantal kinderen met RSI (Repetitive Strain Injury), waarvan de veel besproken 'muisarm' een voorbeeld is, zal groeien. RSI is een verzamelnaam voor chronische klachten aan schouders, armen, polsen en handen. Deze klachten worden veroorzaakt door steeds weer dezelfde bewegingen te herhalen, en door lange tijd één houding aan te nemen zonder bewegen, zoals het geval is bij het werken met een muis, maar ook bij typen, lopende band werk en dergelijke.

Dus al is het spelen op de computer super leuk, buitenspelen is nog veel leuker!!!

(Bron: <http://www.redegeld-e.nl/digischool/articles.php?lng=nl&pg=254>).

Wanneer ben je internet/ beeldschermverslaafd?

Een kind is misschien internet/ beeldschermverslaafd als:

- Internetgebruik zijn/ haar leven beheerst;
- Hij/ zij alleen nog maar over internetactiviteiten praat;
- Er continu ruzie is over de uren die hij/zij met internetactiviteiten bezig is;
- Het internetgebruik ontwikkelingen op andere aspecten blokkeert.

Op de internetsite van Jellinek kunnen jongeren een test doen om te kijken of ze gameverslaafd zijn:
<http://www.jellinek.nl/test-uw-kennis-of-gebruik/test-uw-gebruik/>

Adviezen van Jochanan Huyser, psychiater

Ga met het kind in gesprek. Leg uit waarom u zorgen heeft. Alleen maar verbieden helpt bijna nooit. Dan gaat het kind waarschijnlijk stiekem nog veel meer gamen. Verder is het belangrijk dat opvoeders weten wat ze verbieden. Tip voor ouders: speel eens een avondje mee. Laat hun kind aan hen uitleggen waarom dit zo 'gaaf' is. Vinden ouders dat het echt uit de hand loopt, dan is het advies om contact op te nemen met de huisarts. Maar maak u niet te snel zorgen. Door duidelijke regels en voldoende afleiding, groeien de meeste kinderen ook weer over deze fase heen. Opgroeien gaat nu eenmaal met vallen en opstaan.
(Uit: <http://www.jellinek.nl/promotion/is-mijn-kind-gameverslaafd/>).

Opdracht 5 - Plagen en pesten

Inleiding (klassikaal)

Iedereen maakt wel eens een grapje. Iedereen plaagt wel eens. Soms moeten we dan hard lachen. Maar wat zit er achter deze lach? Soms een grapje eigenlijk helemaal niet leuk. Maar wat bepaalt nou wanneer een plagerij wel of niet kwetsend is voor iemand?

5a: Wat is plagen? (klassikaal)

Antwoord:

Intentie: gebeurt spontaan met goede bedoelingen

Frequentie: duurt kort, eenmalig

Machtsverhouding: plager heeft gelijkwaardige positie t.o.v. kind. Meestal 1 kind tegen 1 kind.

Effect: geen negatief effect op kind

5b: Wat is pesten?

Wat bepaalt dat er sprake is van pesten, en niet meer van plagen? (klassikaal)

Intentie: kind was van plan om te pesten en had slechte bedoelingen.

Frequentie: gebeurt vaak.

Machtsverhouding: pester(s) is/ hebben machtspositie t.o.v. gepest kind.

Effect: groot negatief effect op kind.

5c: beschrijf een voorbeeld van plagen (van jezelf of bij iemand anders)

Laat leerlingen deze opdracht voor zichzelf maken.

5d beschrijf een voorbeeld van pesten (van jezelf of bij iemand anders)

Laat leerlingen deze opdracht voor zichzelf maken.

Opdracht 6 - Digitaal pesten

Inleiding (klassikaal)

Digitaal pesten is pesten via sociale media. Dit kan via verschillende manieren. Al die manieren hebben gemeen dat het op afstand is en dat het altijd en overal kan. Ook thuis ben je dan niet meer veilig.

6a. Beschrijf een voorbeeld van digitaal pesten.

Laat leerlingen voor zichzelf een voorbeeld opschrijven. Daarna voorbeelden klassikaal bespreken.

Verschillende soorten en voorbeelden digitaal pesten zijn:

- 'Grapjes' die niet zo overkomen
- Ruzies en scheldpartijen
- Beelden online zetten nadat verkering is uitgemaakt
- HABB0-account hacken en meubels stelen, etc.)

6b. Waarom kan digitaal pesten grotere negatieve gevolgen hebben voor een kind dan pesten op het schoolplein? (klassikaal bespreken)

Bij digitaal pesten verandert:

Intentie hoeft er niet te zijn => grapjes kunnen verkeerd geïnterpreteerd worden

Frequentie => 1x filmpje op YouTube plaatsen, maar wordt vervolgens 100.000x bekeken.

Digitaal pesten kan 24u/dag doorgaan, schoolplein pesten houdt op als je daar weg bent.

6c. Hieronder staat een situatie beschreven. Geef daarbij aan wat volgens jou het beste antwoord is.

Laat leerlingen deze opdracht eerst voor zichzelf of in tweetallen maken. In tweetallen mogen ze met elkaar praten. Daarna klassikaal nabespreken.

Situatie (bron: cyberpesten who cares):

Een meisje dat bij jou op school zit, is helemaal overstuur. Ze is wat dikker dan de andere kinderen. Dat vindt ze sowieso al vervelend. Nu heeft een jongen, die ook bij jullie op school zit, haar te grazen genomen. Hij heeft met zijn mobiele telefoon een foto van haar gemaakt toen jullie tijdens een feestje gingen zwemmen. Hij heeft de foto op internet gezet met de tekst: 'Miss Piggy' en hij heeft er ook het geluid van varkens bijgezet. Het is hét onderwerp op het schoolplein die dag. Jij bent er met een groepje vrienden ook over aan het praten.

Dit zeggen mijn vrienden:

1. Vriend 1 zegt dat het haar eigen schuld is. Zij heeft die jongen die foto laten maken. Als maker van de foto mag hij doen met de foto wat hij wil. Het zou anders geweest zijn als ZIJ de foto's had gemaakt.
2. Vriend 2 zegt dat het strafbaar is, want je mag niet zomaar een foto van iemand op internet zetten. Mensen mogen zelf bepalen of ze met hun eigen foto ergens staan of niet.
3. Vriend 3 zegt dat die jongen haar in haar eer en goede naam aantast en dat mag niet.

Welke vriend heeft volgens jou gelijk en waarom? - Antwoord

Het juiste antwoord is antwoord 2. het mag niet en officieel ben je strafbaar als je de foto's verspreidt. Alleen is het heel lastig om dit voor de rechter rond te krijgen. Wel ben je goed zuur, want de leraren en ouders zullen je het niet in dank afnemen. Juridisch en hoe het zit: Vriend 1 heeft iets gehoord over auteursrechten en komt dus tot de conclusie dat de maker van de foto mag bepalen wat er mee gebeurt. Dat klopt, maar niet helemaal. Als je een portret van iemand maakt is er ook nog zoiets als portretrecht van degene die op de foto staat. Het portretrecht is te ingewikkeld om hier helemaal te behandelen. Grofweg zijn er twee situaties te onderscheiden:

- Jij hebt de opdracht gegeven voor het maken van een portret. In dat geval mag niemand dat portret van jou zonder toestemming verspreiden.
- De tweede is de meest voorkomende situatie. Een foto die is gemaakt zonder uitdrukkelijk opdracht mag verspreid worden door de maker, tenzij er een zwaarwegend belang van de geportretteerde is tegen verspreiding van die foto's. Dat belang is bijvoorbeeld de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

Achtergrondinformatie bij opdracht 5 en 6

- Risicogroepen: meisjes basisschool en VMBO-meisjes.
- 26,9% van de jongeren heeft ervaring met pesten, maar slechts 9% vindt dat erg.
- Tussen de 10-14 jaar worden teksten en symbolen bijna altijd foutief geïnterpreteerd=> daarom veel digitaal pesten. Dus veel aandacht voor 'je kunnen verplaatsen in de ander'.

Opdracht 7 - Rollen bij pesten – klassikaal

Inleiding

Kinderen kunnen een verschillende rol hebben bij pesten. In elk geval is er altijd sprake van één (of meerdere) kinderen die gepest worden, en één (of meerdere) kinderen die pesten. Naast de pester en het gepeste kind, kunnen andere kinderen ook een rol hebben bij pestgedrag.

7. Vraag: Welke rollen kunnen andere kinderen hebben bij pesten? (klassikaal)

Antwoord: Middengroep: meeloper, helper, omstanders, buitenstaander (paar minuten in stilte over nadenken). Pesten is eigenlijk altijd een groepsproces!

Achtergrondinformatie

Het lesprogramma/ de film Itsuptoyou.nu gaat ook over rollen bij pesten. Echter, dit programma werkt het beste als de leerlingen geen voorkennis hebben, dan gaan ze het meest onbevangen kijken naar de film.

Opdracht 8: Wat te doen bij (digitaal) pesten?

8a. Wat kun je doen als er (digitaal) wordt gepest? (klassikaal)

Wat kun je doen als er (digitaal) wordt gepest? Dadelijk gaan jullie websites bekijken waarop jullie tips kunnen vinden over wat je kunt doen bij pesten:

- Wat kan de pester doen?
- Wat kan een gepest kind doen?
- Wat kunnen andere kinderen doen?

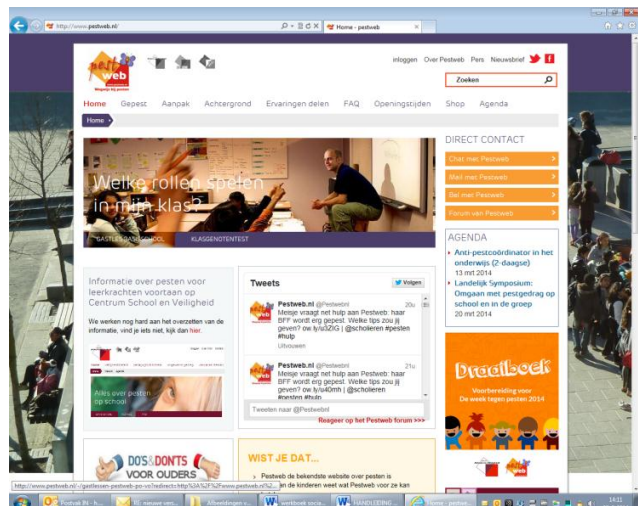
Jullie weten al welke afspraken we hebben hier op school (die staan in onze schoolprotocollen). Ik ga ze nog een keer met jullie herhalen.

Tip aan leerkracht: Lees de schoolprotocollen nog eens door voordat je aan deze les begint.

8b: Welke informatie geven websites over (digitaal) pesten?

In tweetallen gaan jullie één website bekijken (thuis of op school). Een aantal tweetallen bekijken dezelfde website.

- <http://www.pestweb.nl> (zie foto)
- www.meldknop.nl
- <http://www.weetwatjetypt.nl>
- <http://meldpunt-pesten.nl>
- www.aandachtvoorpesten.nl
- www.helpwanted.nl
- www.vraaghetdepolitie.nl

Vragen voor elke website

1. Welke tips vind je om ervoor te zorgen dat er niet wordt gepest?
2. Welke tips vind je over wat verschillende personen kunnen doen als er wordt gepest?

Daarna klassikaal nabespreken.

Opdracht 9: Nadenken over jezelf

Denk 2 minuten na over wat je zelf doet of wat jou is overkomen aan de hand van de volgende vragen:

- Welke rol heb jij (gehad) bij pestgedrag?
- Word jij gepest? Wat kun je dan doen? Kun je een ander kind vergeven als hij/ zij jou heeft gepest nadat hij/ zij sorry heeft gezegd? Zo ja, dan kunnen jullie misschien weer vrede sluiten? Zo nee, het is ook begrijpelijk als je een ander kind niet kunt vergeven.
- Heb jij iemand gepest? Kun jij sorry zeggen als je iets vervelends hebt gedaan naar een ander kind? Zo ja, probeer dat dan binnenkort te doen. Het moet wel oprecht zijn! Probeer je hiermee te stoppen?
- Heb jij mogelijk gemaakt/ toegestaan dat andere kinderen worden gepest? Probeer de volgende keer niet mee te doen of juist het gepeste kind te helpen.

Achtergrondinformatie

Lessen over sociale media en digitaal pesten van andere organisaties

<http://mijnkindonline.nl/search/node/lesmateriaal>

Overzicht lesmaterialen sociale media van Mijn Kind Online. Deze zijn te downloaden dan wel te bestellen.

<http://www.spangas.nl/mediawhizz/>

SpangaS Mediawhizz is een special met vijf SpangaS afleveringen, die in het teken staan van de voor- en nadelen van nieuwe media. In de afleveringen komen de SpangaS erachter dat de digitale wereld zowel je vriend als je vijand kan zijn...

<http://www.jouwstad.nl/>

Jouw Stad in de Klas is een interactieve, educatieve toolkit die kant en klare, laagdrempelige, online lespakketten biedt voor leerlingen van 10 tot en met 14 jaar (PO en VO). De thema's die aan bod komen hebben alles te maken met burgerschapsvorming enerzijds en mediawijsheid anderzijds en worden op een verfrissende en interactieve wijze aangeboden.

<http://diplomaveiliginternet.kennisnet.nl/>

Het lespakket Diploma Veilig Internet leert leerlingen om te gaan met de mogelijkheden en risico's van internet. Diploma Veilig Internet is er in twee varianten: voor groep 5/6 (junior) en voor groep 7/8. Het lespakket is via de site gratis te downloaden.

www.i-respect.nl

medialessen.wikiwijs.nl

Itsuptoyou.nu

Meer lezen over mediawijsheid en sociale media in het onderwijs?

www.mediawijsheid.nl

www.mediawijzer.net

www.mijnkindonline.nl

www.kennisnet.nl

www.mediaopvoeding.nl

[Samen Leren: het Onderwijs volgens Generatie Z Kennisnet](#)

[Handboek Mediawijsheid](#) Mijn Kind Online

Overige interessante websites

www.ouders.nl

www.digibewust.nl

www.pegi.nl

www.kijkwijzer.nl